

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής — Ευρωπαϊκά κριτήρια αναφοράς για την εκπαίδευση και την κατάρτιση: εξελίξεις μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας»

(COM(2002) 629 τελικό)

(2003/C 133/10)

Στις 20 Νοεμβρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Μαρτίου 2003 με εισηγητή τον κ. Κορυφίδη.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 101 ψήφους υπέρ και μία αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Ο στρατηγικός στόχος που έθεσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας τον Μάρτιο του 2000, να γίνει δηλαδή η Ευρώπη έως το 2010 «η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης, ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή⁽¹⁾», προσδιόρισε αποφασιστικά τη δυναμική για στενότερη ευρωπαϊκή συνεργασία στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

1.2. Η συνεργασία⁽²⁾ αυτή – αναγκαία καθ' όλα — όχι μόνον για την κατάκτηση των στόχων της Λισαβόνας, αλλά συνολικότερα, για την προοπτική της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης έχει αποκτήσει μέχρι στιγμής και μεταξύ των άλλων, τα εξής σημαντικά στοιχεία αναφοράς:

- μια συμφωνία⁽³⁾ των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων επί ορισμένων συγκεκριμένων κοινών στόχων για τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη, στο πλαίσιο της ευρύτερης αρχής της δια βίου μάθησης
- μια έκθεση⁽⁴⁾ σχετικά με τους συγκεκριμένους μελλοντικούς στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης
- ένα νέο καθολικό στόχο⁽⁵⁾: «να καταστούν τα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ποιοτικό σημείο αναφοράς παγκοσμίως έως το 2010»

— ένα κοινό λεπτομερές πρόγραμμα εργασιών⁽⁵⁾ σχετικά με τους στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη, όπου μεταξύ των άλλων, εξηγείται ο τρόπος εφαρμογής της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού στον εν λόγω τομέα και όπου προβλέπεται η υποβολή από την Επιτροπή και το Συμβούλιο, στην εαρινή Ευρωπαϊκή Σύνοδο Κορυφής το 2004, μιας ενδιάμεσης κοινής έκθεσης προόδου όσον αφορά την υλοποίηση του προγράμματος.

1.3. Με την παρούσα ανακοίνωσή της η Επιτροπή επιχειρεί να καλύψει ένα πραγματικό κενό· το κενό της έλλειψης συγκεκριμένων ευρωπαϊκών κριτηρίων αναφοράς, για την προώθηση του ως άνω προγράμματος και συγκεκριμένα για τη μέτρηση της προόδου κατά συγκεκριμένο στόχο, στα πλαίσια ενός αντικειμενικού συστήματος συγκριτικής αξιολόγησης.

1.4. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τα άρθρα 149 και 150 της συνθήκης για την ΕΕ, τα κράτη μέλη έχουν την πλήρη αρμοδιότητα για το περιεχόμενο της διδασκαλίας και την οργάνωση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Στα κράτη μέλη, λοιπόν, ανήκει και η ευθύνη των εκπαιδευτικών δράσεων για την προσέγγιση των κοινών εκπαιδευτικών στόχων και συνακόλουθα των σχετικών στόχων της Λισαβόνας. Στα προηγούμενα πλαίσια η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης δεν έχει στην πράξη το ίδιο εννοιολογικό περιεχόμενο και τις ίδιες προεκτάσεις με εκείνες που έχει σε άλλους τομείς πολιτικής της ΕΕ, (π.χ. οικονομικός τομέας, ή τομέας απασχόλησης).

1.4.1. Η προηγούμενη επισήμανση στο σύνολό της, δεν καθιστά κενή περιεχομένου την υπό συζήτηση πρόταση της Επιτροπής για έναν ευρωπαϊκό ρόλο και μια ευρωπαϊκή διάσταση στα ζητήματα της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και ιδιαίτερα της δια βίου μάθησης. Αντίθετα εκφράζει μια δυναμική. Μια ισχυρή δυναμική που αναπτύσσεται τελευταία στην Ένωση για την κατάκτηση των στόχων της Λισαβόνας. Μια δυναμική η οποία, σε

(1) Συμπεράσματα ΕΣ Λισαβόνας της 23ης και 24ης Μαρτίου 2000, σημείο 5.

(2) Η συνεργασία περιλαμβάνει και τις υποψήφιες για ένταξη χώρες.

(3) Συμπεράσματα ΕΣ Βαρκελώνης της 15ης και 16ης Μαρτίου 2002, σημείο 43.

(4) Έγγραφο του Συμβουλίου 6365/02 της 14.2.2001.

(5) COM(2001) 501 τελικό.

αρκετές περιπτώσεις τείνει να υπερβεί υπάρχοντες θεσμικούς φραγμούς και όρια, που λειτουργούν ανασταλτικά στις απαιτήσεις των καιρών⁽¹⁾. Στις απαιτήσεις, δηλαδή, που συνδέονται με τη θέση της Ευρώπης στον κόσμο και το ρόλο της στη διαμόρφωση μιας νέας και σύγχρονης παγκόσμιας πολιτικής, οικονομικής, κοινωνικής και τεχνολογικής ισορροπίας. Μια δυναμική, τέλος, της οποίας, πηγή ενέργειας και ταυτόχρονα στόχος αποτελεί η γνώση, οι πολιτικές και τα εργαλεία που σχετίζονται μ' αυτήν και κατ' επέκταση, η εκπαίδευση.

2. Η πρόταση της Επιτροπής

2.1. Με την υπό συζήτηση πρόταση η Επιτροπή καλεί το Συμβούλιο να εγκρίνει έως το Μάιο του 2003⁽²⁾ τα ακόλουθα ευρωπαϊκά κριτήρια αναφοράς:

- Έως το 2010 όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν μειώσει τουλάχιστον στο ήμισυ το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, σε σχέση με το ποσοστό του 2000, ώστε ο μέσος όρος στην ΕΕ για τα άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο να είναι ίσος ή μικρότερος του 10 %.
- Έως το 2010 όλα τα κράτη μέλη θα έχουν μειώσει τουλάχιστον στο ήμισυ τη διαφορά μεταξύ των φύλων σε ό,τι αφορά τον αριθμό των αποφοίτων θετικών επιστημών και τεχνολογικών σχολών, κατά τρόπο ώστε να αυξηθεί σημαντικά ο συνολικός αριθμός των αποφοίτων σε σχέση με το 2000.
- Έως το 2010 τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι το μέσο ποσοστό των ατόμων ηλικίας 25-64 ετών στην ΕΕ που θα έχουν ολοκληρώσει τουλάχιστον την ανώτερη βαθμίδα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θα φθάνει ή και θα υπερβαίνει το 80 %.
- Έως το 2010 θα έχει μειωθεί τουλάχιστον στο ήμισυ, για κάθε κράτος μέλος, το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 15 ετών με χαμηλές επιδόσεις σε ό,τι αφορά την ικανότητα ανάγνωσης/κατανόησης και τις ικανότητες στα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες.
- Έως το 2010, το μέσο επίπεδο συμμετοχής στη δια βίου μάθηση στην ΕΕ θα πρέπει να είναι τουλάχιστον το 15 % του

ενήλικου πληθυσμού σε ηλικία εργασίας (ηλικιακή ομάδα 25-64 ετών) και σε καμία χώρα το ποσοστό αυτό δεν θα είναι μικρότερο του 10 %.

2.2. Η Επιτροπή, παράλληλα προβάλλει ως έκτο (ιεραρχικά πρώτο) κριτήριο αναφοράς την επίτευξη του στόχου που αποφασίστηκε στη Λισαβόνα σχετικά με την ουσιαστική ετήσια αύξηση των κατά κεφαλή επενδύσεων για το ανθρώπινο δυναμικό και, στο πλαίσιο αυτό, καλεί τα κράτη μέλη να καθορίσουν ευανάγνωστα κριτήρια αναφοράς⁽³⁾ τα οποία και θα κοινοποιήσουν στο Συμβούλιο και την Επιτροπή, όπως προβλέπεται στο λεπτομερές πρόγραμμα εργασιών για τους στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

2.3. Η Επιτροπή επιχειρηματολογεί υπέρ της πρότασής της για την έγκριση από το Συμβούλιο των ως άνω έξι ευρωπαϊκών κριτηρίων αναφοράς με:

- συγκεκριμένη αιτιολόγηση της επιλογής της να κρατηθούν τα εν λόγω κριτήρια αναφοράς σε ευρωπαϊκό επίπεδο⁽⁴⁾
- ανάλυση του τρόπου προσδιορισμού των δεικτών κατά την παρακολούθηση της προόδου σε κάθε επιμέρους στόχο⁽⁵⁾
- υιοθέτηση συγκεκριμένου προτύπου μέτρησης της προόδου⁽⁶⁾
- εννοιολογικό προσδιορισμό της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού και του τρόπου που αυτή θα αξιοποιηθεί στον τομέα της εκπαίδευσης⁽⁷⁾.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ στις σχετικές με την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση γνωμοδοτήσεις της⁽⁸⁾, επεσήμανε τη

⁽¹⁾ Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το πρώτο σημείο των συμφωνηθέντων από το Συμβούλιο στις 14.2.2002 (2002/C 58/01) όπου καταγράφεται ότι: «Το Συμβούλιο, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή έχουν την ευθύνη για την εξασφάλιση αποτελεσμάτων των επακόλουθων εργασιών, στα πλαίσια των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους. Το Συμβούλιο, σε συνεργασία με την Επιτροπή, έχει την ευθύνη των αποφάσεων για τα κύρια θέματα των στόχων εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και για το εάν και που θα χρησιμοποιηθούν δείκτες, αξιολογήσεις από ομοτίμους, ανταλλαγές ορθών πρακτικών και σημεία αναφοράς».

⁽²⁾ Στόχος του χρονικού ορίου είναι να μπορούν αυτά, να ληφθούν υπόψη στην ενδιάμεση έκθεση για την υλοποίηση του λεπτομερούς προγράμματος εργασιών σχετικά με τους στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη, την οποία έχει ζητήσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να του υποβάλουν η Επιτροπή και το Συμβούλιο, στην εαρινή Ευρωπαϊκή Σύνοδο Κορυφής το 2004.

⁽³⁾ Εθνικά κριτήρια αναφοράς που υιοθέτησαν τα κράτη μέλη στους τομείς αυτούς σε εθελοντική, βέβαια, βάση.

⁽⁴⁾ Σημείο 1.3 και ιδιαίτερα σημεία 21 και 23 του COM(2002) 629 τελικό.

⁽⁵⁾ Σημεία 16, 17 και 18 του COM(2002) 629 τελικό.

⁽⁶⁾ Σημείο 16 του COM(2002) 629 τελικό.

⁽⁷⁾ Σημεία 14 και 15 του COM(2002) 629 τελικό.

⁽⁸⁾ Εκτός από τα σημεία που προαναφέρθηκαν, βλέπε ιδιαίτερος τις παραγράφους 4.10 και 4.11 της γνωμοδότησης για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο — Σχέδιο δράσης eLearning: Να σκεφτούμε την εκπαίδευση του αύριο», ΕΕ C 36 της 8.2.2002, 3.2 και 3.5.3 της γνωμοδότησης για το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής «Η προώθηση της εκμάθησης γλωσσών και της γλωσσικής πολυμορφίας», ΕΕ C 85 της 8.4.2003 και 3.5 της γνωμοδότησης για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση προγράμματος για την αύξηση της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και για την προώθηση της διαπολιτισμικής κατανόησης μέσω της συνεργασίας με τρίτες χώρες (Erasmus World) (2004-2008)».

σημασία της συνεργασίας στο εκπαιδευτικό επίπεδο, για την κατάρτιση των σύγχρονων μεγάλων στόχων της Ένωσης. Μεταξύ των άλλων:

- Στη γνωμοδότησή⁽¹⁾ της, τη σχετική με το «Λευκό Βιβλίο»⁽²⁾ για την εκπαίδευση και την κατάρτιση — Διδασκαλία και εκμάθηση προς την κοινωνία της γνώσης», μεταξύ των άλλων η ΕΟΚΕ έκρινε ότι «...ο στόχος για τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και πολύ περισσότερο ο στόχος για την κατάρτιση της κοινωνίας της γνώσης, δεν μπορεί να επιτευχθεί με μεμονωμένες πορείες, στρατηγικές και αναζητήσεις των κρατών μελών, καθώς και με συζητήσεις, αναζητήσεις και επιλογές σε επίπεδο κορυφής. Μπορεί να κατακτηθεί μόνον μέσα από μια συνολική, συνειδητή και συστηματική κοινωνική προσπάθεια. Μια κοινωνική προσπάθεια που θα έχει κοινό και αποδεκτό φορέα συντονισμού, κοινές και αποδεκτές διαδικασίες σύνδεσης των αντιθέσεων, κοινούς, ορατούς και αποδεκτούς ενδιάμεσους στόχους για κατάρτιση. Ο συντονισμός αυτής της κοινωνικής προσπάθειας για την κατάρτιση της κοινωνίας της γνώσης δεν μπορεί παρά να χρεωθεί στην ΕΕ και τα όργανά της και ειδικότερα στην Επιτροπή».
- Στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με τίτλο «Ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης: φύση, περιεχόμενο και προοπτικές»⁽³⁾ επισημαίνεται: «...η ΕΟΚΕ απαιτεί γρηγορότερους ρυθμούς προώθησης των σχετικών θέσεων του έκτακτου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισαβόνας. Κρίνει, επίσης, ότι απαιτείται συνολική προσπάθεια για διασαφήνιση των εννοιών και για σαφέστερο προσδιορισμό των ευθυνών και ρόλων, που προκύπτουν στα διάφορα επίπεδα της εκπαιδευτικής δράσης. Προτείνει, τέλος, συνεχή παρακολούθηση και αξιολόγηση του συνόλου των δράσεων, σε όλα τα επίπεδα. Μια παρακολούθηση και αξιολόγηση στην οποία η ΕΟΚΕ ζητά και είναι έτοιμη να συμμετάσχει».
- Στη γνωμοδότησή⁽⁴⁾ της, τέλος, τη σχετική με το Υπόμνημα της Επιτροπής για τη δια βίου μάθηση η ΕΟΚΕ δηλώνει ότι: «θεωρεί τη δια βίου μάθηση, όπως και τους εκπαιδευτικούς τομείς που σχετίζονται με την κοινωνία της πληροφορίας και τη νέα οικονομία ως αντικείμενο του ευρωπαϊκού χώρου μάθησης και παιδείας. Γι αυτό και συνιστά την προώθησή τους, στα πλαίσια μιας ανοιχτής μεθόδου συντονισμού και συγκριτικής αξιολόγησης».

3.2. Με βάση τις ως άνω θέσεις της, η ΕΟΚΕ τάσσεται σαφώς, υπέρ της πρότασης της Επιτροπής για τον ορισμό ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών κριτηρίων αναφοράς. Θεωρεί, μάλιστα, την πρόταση αυτή ως ένα ακόμη βήμα στην επίπονη και μακροχρόνια προσπά-

θεια ανάπτυξης ενός ευρωπαϊκού διαλόγου, σε σχέση με τη διευκρίνιση των εκπαιδευτικών εννοιών, τη διασαφήνιση και τη σύγκλιση των εκπαιδευτικών στόχων. Προσπάθεια, η οποία θα πρέπει να ενταθεί ακόμη περισσότερο, αφού η προσέγγιση των στόχων της Λισαβόνας, με την οποία άμεσα συνδέεται, προϋποθέτει σύγχρονα εκπαιδευτικά συστήματα και υψηλών προδιαγραφών κοινούς εκπαιδευτικούς στόχους.

3.3. Στα προηγούμενα πλαίσια και με στόχο τη λειτουργικότητα της πρότασης αφενός και αφετέρου τη μεγαλύτερη δυνατή συμβολή της στην προσέγγιση των μεγάλων στόχων της Ένωσης, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι:

- εκτιμά την προερχόμενη από την Επιτροπή πρόταση⁽⁵⁾ ανάπτυξης της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού στον τομέα της εκπαίδευσης ως πρόταση φιλόδοξη, αλλά και ρεαλιστική,
- εκτιμά, επίσης, ότι ο προτεινόμενος τρόπος⁽⁶⁾ παρακολούθησης της προόδου είναι αποτελεσματικός, τόσο σε σχέση με την αναζήτηση και ανάδειξη της συγκρίσιμης πραγματικότητας κατά περίπτωση, όσο και σε σχέση με τη συνολική εικόνα που παρουσιάζει στον κόσμο και στον εκπαιδευτικό τομέα η Ένωση,
- κατανοεί, τέλος, ως αναγκαία την επιλογή⁽⁷⁾ να μη μεταφερθούν προς το παρόν τα προτεινόμενα ευρωπαϊκά κριτήρια αναφοράς σε εθνικό επίπεδο.

3.4. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί, ακόμη, με τα έξι συγκεκριμένα ευρωπαϊκά κριτήρια αναφοράς⁽⁸⁾ που προτείνονται από την Επιτροπή — όπως προτείνονται, στα πλαίσια των άρθρων 149 και 150 της Συνθήκης — στο Συμβούλιο για έγκριση. Επισημαίνει όμως μια σημαντική έλλειψη, που σχετίζεται με την μη κάλυψη των όσων συμφωνήθηκαν (Συμβούλιο-συνεδρίαση 14.2.2002), σχετικά με τους τρεις στρατηγικούς στόχους και το λεπτομερές πρόγραμμα εφαρμογής των δεκατριών συνδεδεμένων μ' αυτούς στόχων.

3.4.1. Στα προηγούμενα πλαίσια η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο, αφού υπέρξει η σχετική προεργασία να προστεθούν στα υπό έγκριση ευρωπαϊκά κριτήρια αναφοράς τουλάχιστον εκείνα που συνδέονται με το στρατηγικό στόχο αριθμός 3 (Συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ανοιχτά στον ευρύτερο κόσμο)⁽⁹⁾.

⁽⁵⁾ COM(2002) 629 τελικό, σημείο 1.2.

⁽⁶⁾ COM(2002) 629 τελικό, σημείο 1.2 και COM(2001) 501 τελικό, σημείο 4.

⁽⁷⁾ COM(2002) 629 τελικό, σημείο 23.

⁽⁸⁾ Επενδύσεις, πρόωρη εγκατάλειψη σχολείου, απόφοιτοι θετικών επιστημών και τεχνολογικών σπουδών, αποφοίτηση από την ανώτερη βαθμίδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, βασικά εφόδια, δια βίου μάθηση.

⁽⁹⁾ Με τον στρατηγικό αυτόν στόχο συνδέονται οι στόχοι:

- ενίσχυση των δεσμών με τον κόσμο της εργασίας, την έρευνα και την ευρύτερη κοινωνία,
- ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος,
- βελτίωση της εκμάθησης ξένων γλωσσών,
- αύξηση της κινητικότητας και των ανταλλαγών,
- ενίσχυση της ευρωπαϊκής συνεργασίας. (Βλέπε συμπεράσματα του Συμβουλίου (ΕΕ C 58 της 5.3.2002, σ. 1)).

⁽¹⁾ ΕΕ C 295 της 7.10.1996, σημείο 2.3.

⁽²⁾ COM(95) 590 τελικό.

⁽³⁾ ΕΕ C 139 της 11.5.2001, σημείο 2.4.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 311 της 7.11.2001 σημείο 3.4.1 — τελευταία τελεία.

3.4.2. Η επιχειρηματολογία για την ως άνω πρόταση της ΕΟΚΕ είναι απλή και σαφής: Η ενίσχυση των δεσμών της εκπαίδευσης με τον κόσμο της εργασίας, την έρευνα και την ευρύτερη κοινωνία, η ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος, η βελτίωση της εκμάθησης ξένων γλωσσών, η αύξηση της κινητικότητας και των ανταλλαγών και η ενίσχυση της ευρωπαϊκής συνεργασίας αποτελούν, επίσης, ουσιαστικές προϋποθέσεις για την προσέγγιση των στόχων της Λισαβόνας και συνακόλουθα κάθε και όποιας μορφής καθυστέρηση στην προώθησή τους απομακρύνει χρονικά την προσέγγιση των στόχων αυτών.

3.4.3. Ως δείκτες-κλειδιά για την παρακολούθηση της προόδου στις ως άνω περιπτώσεις μπορούν, μεταξύ των άλλων, να αξιοποιηθούν και οι αντίστοιχοι δείκτες που χρησιμοποιούνται στις κατευθυντήριες γραμμές της πολιτικής απασχόλησης.

3.5. Η ΕΟΚΕ στέκεται ιδιαίτερα στο ζήτημα της δια βίου μάθησης και στη συμβολή της για την προσέγγιση των στόχων της Λισαβόνας. Εκτιμά ότι η διαδικασία προσέγγισης του στρατηγικού στόχου της Ένωσης έως το 2010 σχετίζεται και αφορά, κατά κύριο λόγο, τους ενταγμένους ήδη στην αγορά εργασίας πολίτες. Στην πράξη αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να μπουν πιο φιλόδοξοι στόχοι σ' ότι αφορά τη συμμετοχή των πολιτών στη δια βίου μάθηση, να αναπτυχθούν πιο ολοκληρωμένες σχετικές παρεμβάσεις και συνακόλουθα να διατεθούν περισσότερα κονδύλια για την όσο γίνεται γρηγορότερη ανάπτυξη της κοινωνίας της γνώσης.

3.5.1. Μια από τις παρεμβάσεις στα πλαίσια των ευρωπαϊκών κριτηρίων αναφοράς, για την αποδοτική λειτουργία της δια βίου μάθησης, σχετίζεται με την καταγραφή των σχέσεων της με τη σχολική εκπαίδευση και την έρευνα⁽¹⁾. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η σχέση μεταξύ δια βίου μάθησης και σχολικής εκπαίδευσης πρέπει να είναι σχέση όλου, προς επί μέρους. Η ίδια σχέση πρέπει να διέπει τη δια βίου μάθηση με την έρευνα. Αυτό, εκτός άλλων, σημαίνει ότι, στο μέτρο του δυνατού, πρέπει να αναπτυχθεί ένα σύστημα με μια ενιαία λογική το οποίο, θα χαρακτηρίζεται από συνοχή και συμπληρωματικότητα.

3.5.2. Στα προηγούμενα πλαίσια η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι το προτεινόμενο ευρωπαϊκό κριτήριο αναφοράς για τη δια βίου μάθηση θα πρέπει να τροποποιηθεί ώστε να γίνει περισσότερο φιλόδοξο. Ένας στόχος που θα προέβλεπε για το 2010 να βρίσκεται η χώρα με την κατώτερη σήμερα επίδοση, στην αντίστοιχη θέση της χώρας με την ανώτερη σχετική επίδοση, είναι ένας στόχος φιλόδοξος αλλά και αναγκαίος.

(1) Για περισσότερα βλέπε σημείο 4.2, της γνωμοδότησης για το «Υπόμνημα σχετικά με τη δια βίου μάθηση» ΕΕ C 311 της 17.11.2001. Βλέπε, επίσης, CES 71/2003, σημείο 3.5.3, όπου αναφέρεται ότι: «Η ΕΟΚΕ ζητεί τη διασυννοιακή συνεργασία στο χώρο των νηπιαγωγείων μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών. Η ευαισθητοποίηση για την εκμάθηση γλωσσών πρέπει να αρχίζει σε ιδιαίτερα πρόωρο στάδιο και η αφετηρία για τη δια βίου μάθηση πρέπει να τοποθετείται στην προσχολική ηλικία».

3.5.3. Επισημαίνεται ότι στις νέες συνθήκες λειτουργίας των πολιτών (παγκοσμιοποίηση, νέες τεχνολογίες, εντατικοί ρυθμοί εξέλιξης στις επιστήμες, ανταγωνιστικότητα, αειφόρος και βιώσιμη ανάπτυξη κ.λπ.) η δια βίου μάθηση αποτελεί ανάγκη για όλους τους πολίτες, ανεξάρτητα από το επίπεδο προσόντων που διαθέτουν. Συνακόλουθα, χωρίς να υπολείπεται η προσπάθεια για συμμετοχή στη δια βίου μάθηση εκείνων των ατόμων που διαθέτουν χαμηλό επίπεδο προσόντων⁽²⁾, πρέπει να δοθεί δυνατότητα συμμετοχής σ' αυτήν, αν είναι δυνατόν, και όλων των άλλων, πολιτών, ιδίως με την πιστοποίηση των προσόντων που αποκτώνται μέσω άτυπων μορφών εκπαίδευσης.

3.6. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι θα πρέπει να υπάρξει ευρωπαϊκό κριτήριο αναφοράς και σε ό,τι αφορά στις δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση, ως ποσοστό επί του ΑΕΠ. Ένας στόχος για το 2010 που θα αντιστοιχεί, ως ελάχιστο ποσοστό, στον σημερινό μέσο όρο της Ένωσης (5 %) είναι στόχος που μπορεί να δημιουργήσει τάσεις προόδου αντίστοιχες των απαιτήσεων του στρατηγικού στόχου της Λισαβόνας.

3.7. Αξίζει να σημειωθεί και να επισημανθεί ότι τα στοιχεία της ανακοίνωσης αναφέρονται στις 15 χώρες μέλη. Μετά την Κοπεγχάγη η ΕΟΚΕ αναρωτιέται κατά πόσον είναι εφικτό να διευρυνθεί το πεδίο των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών κριτηρίων αναφοράς έτσι ώστε να ενταχθούν σ' αυτό και νέες χώρες μέλη. Σε κάθε περίπτωση η ΕΟΚΕ επισημαίνει την αναγκαιότητα επεξεργασιών εκ μέρους της Επιτροπής, για ομαλή ένταξη των νέων χωρών μελών, στο όλο σύστημα των κριτηρίων αναφοράς.

3.8. Η ΕΟΚΕ εκτιμά τη δουλειά που έχει γίνει μέχρι στιγμής με τους δείκτες από τη σχετική μόνιμη ομάδα που ίδρυσε η Επιτροπή. Επισημαίνει, όμως, ως αρνητικότατο γεγονός την έλλειψη δεικτών σε τομείς όπως η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, ή η εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνίας. Η έλλειψη αυτή έχει ήδη αυξήσει το έλλειμμα που από καιρό υπήρχε στα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα σχετικά με μια ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση. Θεωρεί, λοιπόν, πλέον αναγκαιότητα τη δημιουργία ενός ενιαίου επιστημονικού πλαισίου σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που θα καλύπτει όλες τις ανάγκες τις σχετικές με τους δείκτες ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος.

3.9. Στους στόχους της Λισαβόνας συμπεριλαμβάνονται και κάποιοι ποιοτικοί στόχοι, ιδιαίτερης σημασίας, που δεν συμπεριλαμβάνονται στην πρόταση της Επιτροπής. Πρόκειται για τους στόχους:

— της μετατροπής των σχολείων και των κέντρων κατάρτισης σε πολυλειτουργικά κέντρα μάθησης, προσιά σε όλους, με τη χρήση των καταλληλότερων μεθόδων για την κάλυψη ευρέως φάσματος ομάδων-στόχων και

(2) Σημείο 59 του COM(2002) 629 τελικό.

— της θέσπισης συνεργασιών μάθησης μεταξύ σχολείων, κέντρων κατάρτισης, επιχειρήσεων και ερευνητικών εγκαταστάσεων προς αμοιβαίο όφελος.

3.9.1. Η προηγούμενη επισημάνση έχει ως στόχο την ανάδειξη της αναγκαιότητας να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στην ανάπτυξη ποιοτικών δεικτών.

3.9.2. Στους ως άνω ποιοτικούς δείκτες η ΕΟΚΕ εντάσσει την ανάπτυξη δεικτών αυτονομίας των σχολείων και ανταπόκρισής τους στην πρόκληση της αποκέντρωσης, καθώς και δείκτες που σχετίζονται με αντισταθμιστικά μέτρα για την άμβλυνση των

περιφερειακών ανισοτήτων, ή ανισοτήτων που σχετίζονται με ειδικές κοινωνικές και ατομικές ανάγκες.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί θετική την πρόθεση αύξησης των επενδύσεων στην εκπαίδευση. Χαρακτηρίζει όμως τη σχετική εικόνα που παρουσιάζεται ως ασαφή. Προτείνει λοιπόν να υπάρξει προσέγγιση των επενδύσεων ανά μαθητή, βαθμίδα και τομέα εκπαίδευσης σε συνδυασμό όμως με ανάλυση των δαπανών σε ανελαστικές και μη.

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο — Για ένα νομικά δεσμευτικό μέσο των Ηνωμένων Εθνών για την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των ατόμων με ειδικές ανάγκες»

(COM(2003) 16 τελικό)

(2003/C 133/11)

Στις 24 Ιανουαρίου 2003, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Μαρτίου 2003 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Cabra De Luna.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 98 ψήφους υπέρ και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Γενικές παρατηρήσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επικροτεί την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Για ένα νομικά δεσμευτικό μέσο των Ηνωμένων Εθνών για την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των ατόμων με ειδικές ανάγκες» και επιθυμεί να εκφράσει με έμφαση τη ρητή υποστήριξή της σε ορισμένες από τις κυριότερες θέσεις που λαμβάνονται σ' αυτή την ανακοίνωση.

1.2. Η προστιθέμενη αξία ενός νομικά δεσμευτικού μέσου των ΗΕ συνίσταται στην αναγνώριση του γεγονότος ότι τα άτομα με ειδικές ανάγκες έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν το πλήρες

φάσμα των διεθνώς αναγνωρισμένων δικαιωμάτων και ελευθεριών χωρίς διακρίσεις εις βάρος τους με το αιτιολογικό της αναπηρίας.

1.3. Οι θεματικές συμβάσεις, όπως η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), η Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Διάκρισης σε Βάρος Γυναικών (CEDAW) και η Σύμβαση για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (CERD), έχουν αποδείξει την προστιθέμενη αξία και τη συμπληρωματικότητά τους με τα υπάρχοντα γενικά νομικά μέσα υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και, ιδιαίτερα, με το Διεθνές Σύμφωνο για τα Αστικά και τα Πολιτικά Δικαιώματα και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα.